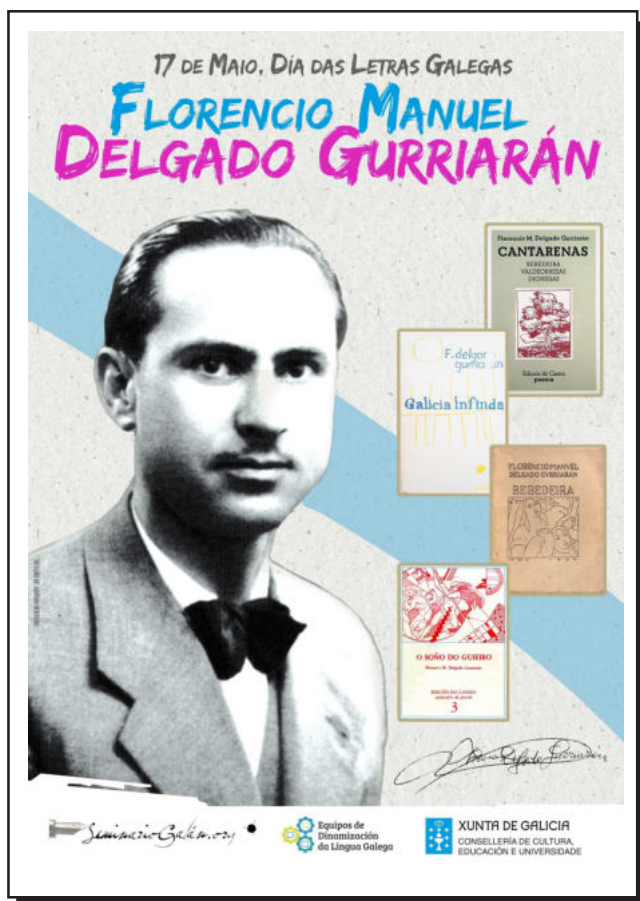

FLORENCIO MANUEL DELGADO GURRIARÁN

ESCOLMA DE TEXTOS

DÍA DAS LETRAS GALEGAS 2022

 SeminarioGalileo.org

FLORENCIO MANUEL DELGADO GURRIARÁN (1903/1987)

Florencio Manuel Delgado Gurriarán naceu en Córghomo, na bisbarra ourensá de Valdeorras, o 27 de agosto 1903. Estudou Dereito en Valladolid e no ano 1928 instalouse como avogado no Barco.

Escribiu moitos versos e artigos que publicou no Heraldo Ourenzano e no ano 1934 editou o seu primeiro libro de poemas, *Bebedeira*, na editorial Nós.

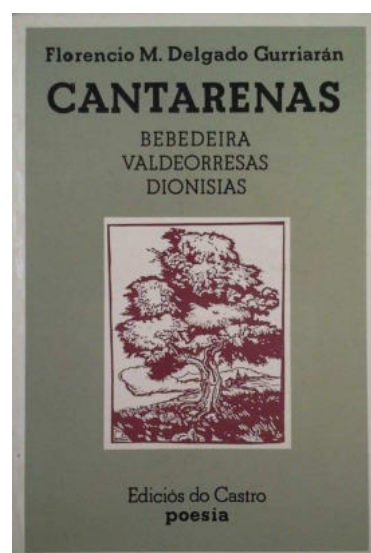
Dous anos máis tarde comeza a Guerra Civil e Florencio comeza a diáspora: fuxe primeiro a Valladolid, logo pasa a Portugal e de alí a Francia. Consegue chegar á zona republicana onde permanenece ata o final da guerra.

Exíliase a México, a bordo do Ipanema, e neste país vivirá, desenrolando unha gran actividade cultural galega, deica a súa morte, en Fair Oaks, EEUU, en 1987.

No ano 1963 publica na colección Salnés, de Vigo, *Galicia Infinda*, e en 1981, en Edicións do Castro, *Cantarenas*, que recolle tres libros de poemas: *Bebedeira*, *Valdeorresas* e *Dionisias*. En *O soño do guieiro*, publicado por Edicións do Castro, recóllense, en palabras do autor, «un feixe de poemas, poemiñas e poemoides» nos que dá mostras do seu talento satírico ao retratar ao ditador Franco ou describir o desleixo lingüístico de certos falantes galegos.

Florencio Manuel Delgado Gurriarán, escritor homenaxeado no Día das Letras 2022.

En *Cantarenas*, publicado por Edicións do Castro recóllense tres libros de poemas: *Bebedeira*, *Valdeorresas* e *Dionisias*.

Resposta a Rosalía GALICIA INFINDA

1

No cabo de século dos
seus «Cantares Gallegos»

Eu cantar, cantar, cantei
a graza non era

Ti cantar, cantar cantache,
ti cantache, Rosalía;
ti cantar, cantar, cantache,
da graza de Deus unxida,
concertos de reiseñores,
malvises e cotovías,
de rulas que loitos choran,
de galos na amañecida,
de airiños que tollen mágoas,
de mozas pernas que esbrinzan
e de xogorás punteiros
de gaitas nas romerías

.....

Do río, na florida beira
do mar ao pé das ondiñas,
cantache, nova alborada,
o abrente dun claro día.
E, teu cantar, foi roibén,
foi diana de ledicia,
pois cantache o «resurrexit»
da lene fala esquecida.

.....

Ti cantar, cantar cantache,
cantache que ben sabías;
cantache de graza chea:
voz gloriosa da Galicia!

xogorás: *alegres, dinámicos*

roibén: *Luz radiante en tons vermellos que tinxe as nubes no horizonte ao abrir o día ou ao atardecer, cando lles dá o sol*

A Caldeira

GALICIA INFINDA

2

Do río de Farellos
aí vén a caldeira
para matar a sede
de todas as terras.

Espelliño ledo,
cristal manseliño,
vén cantaruxando
beira dos camiños.

O seu ben reparte,
cal Samaritana,
e acaba probiña,
e morre escoada.

Bebe o boi marelo,
bebe a mansa besta,
beben as herbiñas...
todos beben dela!

.....

Pasou a caldeira,
camiño das hortas,
a falar soíña,
a cantar saudosa.

Caldeira do río Farellos

caldeira: canle

manseliño: moi manso, moi
tranquilo, moi suave

escoada: desangrada

A Malla

GALICIA INFINDA (Cantarenas)

3

Pértegas e mocas,
en rexo bailado,
a eira apouvigan.

Pulo acompasado
e rítmico estrondo
no bater dos paos.

Poeira amarela,
amarelo estrado,
balet amarelo,
amarelos mallos.

As nenas, peneiran.
Baila, ceibe o grao.

pértega: vara longa e resistente

moca: pau que serve de mango

apouvigan: serenar

pulo: chimpo, salto

poeira: pó

estrado: plataforma

mallo: utensilio usado para mollar

Andan os paxaros...

GALICIA INFINDA

(Castiñeiros)

4

Andan os paxaros,
co medo, a chiar...
(Do Xapón, mandaron
castiros ananos
para que os nenos poidan
os niños pillar
sen rubir ás gallas,
sen engateñar,
sen rachar as calzas...
dende o mesmo chan!)

Andan os paxaros,
co medo, a chiar.

castiros: castiñeiros

engateñar: subir por unha
árbore usando os brazos e
as pernas. Engatar

Pandeirada

GALICIA INFINDA

(Varia)

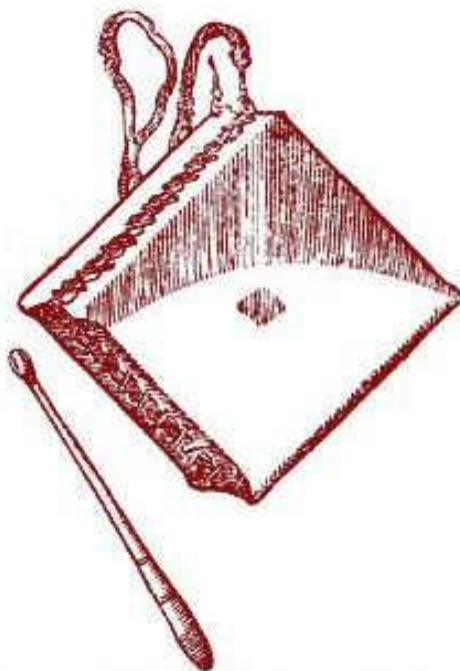
5

Nenas, vinde á pandeirada,
que sinto, no peito o adufe
do meu desexo, rapazas.

Os ollares churrusqueiros
son mans a bater no adufe
que anda a soar no meu peito.

Nenas, vinde á pandeirada,
a pór acordes co adufe
as ferreñas das risadas.

(Estoupe, que estoupe, que estoupe o pandeiro;
nas bocas floridas que estoupen os beixos;
estoupen os risos e os salaios ledos;
estoupe o xuntillo, gaiola dos peitos!)

adufe: instrumento de percusión parecido ao pandeiro

Ledicia da pandeirada:
arcos-peitos, branco-adufe,
frechas-tentacións o rachan.

Eléctrico de desexos
vai estoupar meu adufe
co bater dos vosos beizos.

Ledicia de pandeirada:
acordes co meu adufe
vosas ferreñas, rapazas.

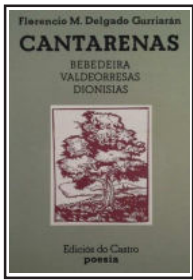
(Tanxe, que tanxe, nena rebuldeira,
coas mans que buligan como bolboretas.
Tanxe, que tanxe, tamén eu tanxera
a bicos, o adufe da boca vermella!)

Adufeiras

*buligar: moverse dun lado
a outro de maneira rápida
e inquieta*

COUSAS DO OUTONO

CANTARENAS (BEBEDEIRA)

6

Andan á roda no ceo
os fillos do sol e a choiva;
as árbores xogan ás chapas
cos patacóns das súas follas.

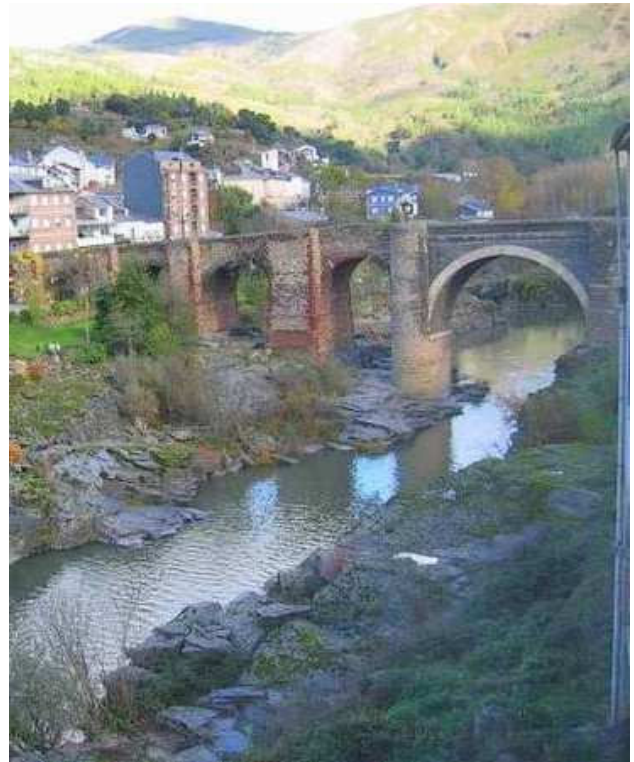
De brétemas alfaiate,
fíxolle o río roupa ao val,
coa tesoura das raiolas
anda o sol por lle a rachar.

Nas amoladeiras nubes
o reuma, bo zapateiro,
afía as súas coitelas
para traballar no inverno.

Fai o balance do verán
a formiga na súa tenda;
coma mociñas sen noivo
danlle ao rabo as lavandeiras.

Garda o tesouro das pingas
en bolsas de ará, o toxo,
pois quere aforrar diñeiro
para pór dentamía de ouro

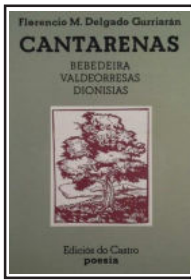
O serán, que pillou frío
tén un zaluco dos demos,
e por tirarllo, a curuxa,
anda meténdolle medo.

alfaiate: xastre

bolsas: bolsas

zaluco: salouco, choro facendo ruídos coa boca e o nariz

FESTAS FOLIÓN DE VRAN CANTARENAS (BEBEDEIRA)

7

Na póla dun buxo
canta un reiseñor;
a póla, é o punteiro;
o paxaro, o fol.

Polo heliógrafo do río
pide o ceo á terra estrelas;
e a terra, no tren da brisa,
remésallas con urxencia
e ruben aturuxando
que fan o viaxe ledas.

No ceo do foliÓN
dan clases de xeometría,
zorrégalle labazadas,
que cheiran a dinamita,
o mestre, que ten mal xenio,
ao estudante que asubía,
e, no encerado da noite,
anda a facer tolas liñas.

O broslador fogueteiro
brosla cen rosas de fogo
no escuro raso do ceo.

Gorxas que estoupan a berros;
pernas que firen o chan;
poeira, do chan salaios,
que rube aos ouvidos do ar.

remésellas: envíallas

broslador: bordador

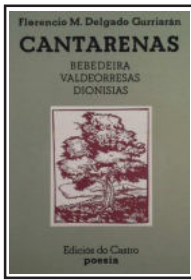
brosla: borda

No outo, tamén a lúa
sae a ruar coas estrelas;
anda de troula e trasnoita,
mais o sol virá por ela
a levala, para o leito,
collidiña dunha orella.

(Grabado en linóleum de Xaime Prada)

MUIÑADA CANTARENAS (BEBEDEIRA)

8

O sol, baril muiñeiro,
pingotas de choiva moe,
o arco da vella peneira
fariña de sete cores.

Os brancos foles das nubes,
a lombos das serras, van
cara o muiño do ceo
para moer o seu gran.

A señora lúa,
branca muiñeira,
que anda noutra banda
coas mozas estrelas,

ao chegar a noite
de tornar se lembra
porque ten gandaia
e non quere perdela.

Os ventos, mozos do pobo,
polos agros a cantar,
terán de rubir ao ceo
pola noite a rebuldar.

pingotas: pingas grandes

*manseliño: moi manso, moi
tranquilo, moi suave*

escoada: desangrada

O sol muiñeiro,
de pan un anaco,
que moeu de día,
farto de traballo
ao ban do poñente
vai asubiando,
amata o candelo
e fica deitado.

Ao vello muíño a escuras
ruben os ventos á présa,
xunto á muiñeira lúa,
e xunto ás mozas estrelas.

A señora lúa,
chiscándolle os ollos
ás mozas estrelas
aos ventiños mozos,
arranxa as parellas,
cada un ao seu choio,
e, co máis varudo,
ponlle ao sol os cornos.

A paroleira anduriña
anda a falar polo baixo
coa brisa, vella conteira
que murmuraa antre os carballos.

«Unha noite no muíño
moitos din que non é ren,
mais, sabendo aproveitala,
nela móese moito e ben».

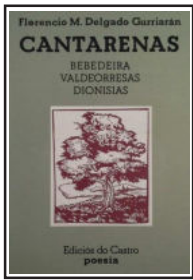
van: oco

poente: moi manso, moi
tranquilo, moi suave

amata: fire

candelo: conxunto de raios
de Sol que aparecen entre
as nubes cando esá o ceo
cuberto

varudo: forte

VENTE, VENTIÑO DO NORTE CANTARENAS (BEBEDEIRA)

9

Vente, ventiño do norte,
vente, ventiño norteiro
a cantarme, nos ouvidos,
a canción do frío inverno;
Tráeme lembranzas dos montes
de branca neve cubertos;
de parte da branca neve
vén darme xeados beixos,
que mais quero aterecer
ao contacto dos teus beizos
que sintilos agarimos
de ventos moles e tépedos;
das árbores que apouvigas,
por facerte cos brinquedos
de amarelas follas murchas,
trae a min o bruar fero;
traeme os laios musicais
das xestas e dos piñeiros,
pois quero trocar a moleza
e dozura do bo tempo,
polos ásperos aloumiños
do barudo e forte inverno;
quero que rente a min chegues
cantando o canto guerreiro
do norte, e que cheo de azos,
amátelo conto meigo
do brando sur, teu inimigo;

beixo: bico

tépedo: morno

apouvigas: moves co aire

brinquedos: xogos, entrete-
mentos

moleza: brandura

azos: coraxe

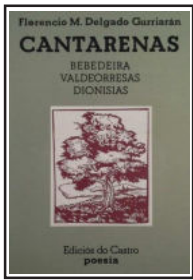

quero verte de min preto;
quero ese teu bruar rouco
non o carpir silandeiro
e femenino da brisa
maina cal choro de neno.
E pois non quero tenruras
e túa amizade quero:
vente, ventiño do norte,
vente, ventiño norteiro,
vente, ventiño do norte,
serás o meu compañeiro.

O CEGO, grabado en linóleum de Xaime Prada

carpir: chorar

A TRAXEDIA DOS CASTIÑEIRO O CASTIÑEIRO MORTO CANTARENAS (BEBEDEIRA)

10

Retorto castiñeiro, outrora san e forte,
atópaste ferido do machado da morte;
as túas folliñas, murchas, van caendo no chan,
ou tristura dunha árbore despíndose no verán!

Malpocadas! Cal anacos
da túa vida,
vainas arrincando o vento
e revoan toleironas
e corren polos camiños
para morrer, afogadas
na lama dun tremesiño.

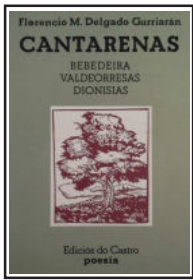
...

CASTIÑEIRO. grabado en linóleo de Xalme Prada

*tremesino: cereal que nace
e madura en tres meses*

OS «TRINTAS» CANTARENAS (VALDEORRESAS. CANTARENAS DO VAL)

11

O Félix florea a gaita,
Fermín florea o requinto,
fai, Roxelio o redobrante,
na caixa, lene tronido...

Ou a gloria da alborada
dende a «Pireira» ás «Gralleiras»
no amencer de Santa Marta!

(De «Galicia Infinda»)

Grupo musical de Córghomo, aldea natal de Florencio. (Ca 1920)

redobrante: tambor de caixa alta, de son máis xordo ca do tambor corrente

Galicia infinda

GALICIA INFINDA

12

Galicia infinda!
Nosa Galicia é máis que toda a Terra.
Non é xa o cativo currunchiño
que din escolas vellas.
Cómprenos desbotar antigos erros
fillos de mente estreita:
Galicia infinda!

...

Valdeorras (Ourense)

Moza GALICIA INFINDA

13

Ergueitos os seos,
turxente a cadeira...
Con que maxestade
vén, a miña nena,
da «Fonte dos Canos»
co cántaro á testa!

Río de Farelos GALICIA INFINDA

14

Chamaranche fita ou cobra,
poéticas nomeadas,
mais ti, que arela tes diso,
souril brinquedo das augas?

Río de Farelos, Valdeorras (Ourense)

fita: cinta

souril: alegre

brinquedo: xoguete

Esquiadores GALICIA INFINDA

15

Do Barco, os esquiadores,
a serra civilizaron.
As encostas da Trevinca
xa saben o que é o slalom,
mais á neve, outrora virxe,
co seu riscar esforciaron.

Membros do Club Pena Trevinca Montañeiros de Galicia, fundado en 1944.

encostas: pendentes, ladeiras

riscar: rascar, rañar

esforciaron: quebraron

Casoiro

GALICIA INFINDA

16

Casóu don Godello
con dona Mencía
e van pór a casa
polo «Val das Viñas».

Daquela xuntanza
foron de padriños
a rica Viura
e o rico Caíño.

Houbo baile e foi
a mellor parella
mozo Merenzáo
e a mociña fresca.

A nena Garnacha
púxose vermella,
porque, o Brencelláo,
fíxolle unha festa.

Con esa nena tola
que din Viciveira,
«Jerez», o andaluz,
foi de brincadeira.

e a nai da rapaza
-a María Ordoña-,
polo Viñaredo
andaba chorosa

.....

Fillo da Mencía e máis do Godello,
un neno varudo,
ledo e rebuldeiro
(dos que din as xentes:
«arde nun candieiro»),
naceu, polo Cristo,
no mes de setembro.

Socalcos en Valdeorras.

varudo: forte

Domadora de serpes

GALICIA INFINDA

17

A neniña brinca á comba nun xardín de algures

Un,
dous,
tres.
Fuxen da retorta serpe
os paxariños dos pés
e as bolboretas das trenzas.
Un,
dous,
tres.
Os paxariños dos pés
fuxen, con medo da cobra.
A túa gorxa, leda frauta,
fai bailar á serpe tola.
Un,
dous,
tres.
Fera enfurruñada, asubía
ao feitizo das túas mans,
e chouta, ergueita, para darche
tráxica aperta no van.
Un, dous, tres;
un, dous, tres...
rápida estordega,
mais viras e viras
o corpo de vimia
e á cobra alporizas.

van: cintura

estordega: volta en sentido contrario

vimia: vimbio

alporizas: fas perder a tranquilidade

Fuxide, paxaros,
que a serpe asubía!
Cantigas na frauta...
Aprisa, neniña!
un, dous, tres,
un, dous, tres...

Hai sede na nova Galicia... GALICIA INFINDA

18

Sede nos ermos outeiros
e nas poirentas chairas,
nos arpados nopaleiros,
sede nas enxoiatas eiras.

Nas lagoas enlamadas
de arneiro xabre cinguidas.
Sede nas irtas valgadas.
Sede nas terras espidas.

Sede nas mortas aldeas,
nas congostras, nos carreiros
e nas queimantes areas
dos escoados regueiros.

Nas árbores desfolladas
que erguen, en mudo queixume,
súas ponlas estordegadas,
fogueiras a arder sen lume.

Sede o coiote ouveante,
sede a cobra pezoñenta
de axóuxere alporizante
e sede a iguana cincenta.

Os carneiros tosquiados,
o armentío famento,
os pegureiros coitados...
Sede, universal tormento!

nopaleiro: árbore semellante ao salgueiro

aira: eira, sitio chan próximo á casa

arneiro: terreo estéril e areoso

irtas: tesas, ríxidas

congostras: camiño de carro estreito e profundo

estordegada: torta

armentío: rabaño de gando vacún

pegureiro: persoa que cuida o gando

Da teixa, enrugada terra,
do azul, decote a brilar,
do vento ardente que berra,
da natureza a esligar!

Os remuíños inxentes
-como blasfemias ou pregos-,
cara os ceios incrementes
ruben, nun pulo, dos regos.

Sede en min nunca matada,
sede en min xamais dormida,
da verde Terra arelada,
a das choivas benquerida.

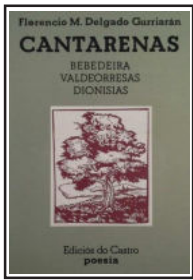
Bisbarra de Valdeorras.

teixa: de cor parda escura

esligar: morrer de sede

pregos: raias ou sucos

SAN XOSÉ CANTARENAS (BEBEDEIRA)

19

Fala a anduriña.

*-Fun á mar e volvín da mar,
o teu liño por fiar
e o meu xa está no tear.
¿Que fixeche, preguizosa?
-Dormir, dormir.*

(Do Pobo)

A anduriña veu do mar
a voar, a voar;
viaxando nas roibéns,
dende o mar, aquí chegou
para saudar aos Xosés,
Xoseiño, lava a perna,
Xoseiño, lava o pé:
con fregas de primavera
desbota o frío do inverno;
e con flores dos valados
dálle perfume ao cabelo.

Por ser teu santo a anduriña
veu a traerche o bo tempo;
a fresca brisa da montaña
anda a dar forzas aos corpos;
ás ponlas dos castiñeiros
sáenlle os furunchos dos gromos;
as nabeiras e as cortiñas
mercaron un manto de ouro;
e o reiseñor veu da Habana
e trouxo cantares novos.

roibén: Luz radiante en tons
vermellos que tinxe as nu-
bes no horizonte ao abrir o
día ou ao atardecer, cando
lles dá o so

furuncho: tumor pequeno

nabeira: leira de nabos

cortiña: terreo próximo á
casa

* * *

A anduriña veu do mar
a voar, a voar;
como non é preguizosa
dende cedo anda a chirlar
mais, por falar coas amigas,
deixa o liño por fiar.

* * *

A anduriña veu do mar
a voar, a voar;
na pousada do tellado
anda tola a parolar.

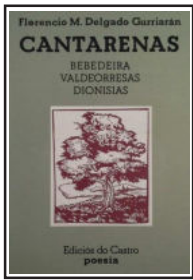
Para facer a toilette
terá de espello unha pinga;
para empoeirar a cara
unha mimosa florida;
para barrufar o corpo
a ducha dunha orballeira;
e para pintar o bico
amoriñas das silveiras.

chirlar: voz característica
dos paxaros

empoeirar: cubrir de po

barrufar : caer chuvia miú-
da

orballeira: chuvia miúda

AMAÑECER DE SAN XOÁN CANTARENAS (BEBEDEIRA)

20

A maina brisa rouba todos
os recendos da debesa
para perfumala noite
ao pieitarlle a cabeleira;
o ceo pesca no río
cos seus anzoles de estrelas;
no espello dunha lagoa
óllase a lúa coqueta.
Os mociños bailan ledos
ao redor dunha fogueira
(linguas roxas, a lamber
das sombras as carnes pretas;
o pintor viño, a pintar
fortes cores nas meixelas
a estoupalos aturuxos
coma foguetes nas festas).
Unha rapaza arelante
escoita, detrás da fiestra,
as cantigas que lle adica
a mocidade da aldea
mentras que a enfeitan toda
cos corais das cereixas,
con recendentes loureiros
e con rosiñas vermellas.
As gorxas, ben entonadas,
en «sol» as cantigas levan:
tan bariles son as notas
que lle dan ao galo envexa,
e, cal solista de coro,

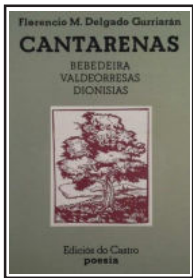
*bariles: que ten caracterís-
ticas nobres*

ou cal divo de opereta,
 por non ser menos ca os mozos
 unha diana frolea...
 A barulleira ruada
 ao durmido sol desperta,
 quere rifar, mais non pode
 porque seica é de boa aquela,
 por entre o embuzo das nubes
 mostra as louras guedellas,
 e dende o seu leito azul
 sorrí con sorrisa leda.

embuzo: embozo. (En sentido figurado) peza ou parte dunha peza de vestir coa que se cobre a cara.

LOUBANZA Á TOPONIMIA ENXEBRE

21

(Muiñeira sen música)

CANTARENAS (VALDEORRESAS)

Volten a Valdeorras os nomes xenuinos:
Non máis «Correjanos» nin «Vega Molinos»;
si Veiga Muíños e máis Correxais,
pois xa os «castrapismos» están por demais.
Arriba Penouta e abaixo «Penota»,
que é nome en «castrapo» e rima con «jota»;
afora «Jaoaza», nome cacofónico,
adiante Xaguaza, enxebre e eufónico.
non trocar por feles os galaicos meles,
pronunciando «El Barco», «La Puebla» e «Bajeles»
e «Vega de Cabo», «Villoria», «Otarielo»
e «Puerto Morisco» e «Repuricielo»
e ata, Deus me salve, nomeando a Fiais
en «supercastrapo», decíndolle «Hilais».
Hai xentes capaces (é cousa de rir)
de, ao pobo de Córghomo, «Kuérgamo» decir;
hai xentes capaces (cousa é para chorar)
de, ás mesmas gralleiras, «Grajeras» chamar,
e, de Rodeleira, facer «Ruedelera»
(¿víchedes vosoutros cousa máis pavera?).
¡Que Deus lles perdoe a feble cultura
aos que esmendrellaron a nomenclatura,
traducindo os belos nomes de Valdeorras
ao feio «Castrapo», da linguaxe as borras,
xerigonza, xiria, xermanía impura
que é do castelán, a caricatura...!

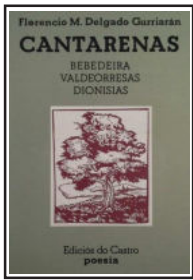

Xentes valdeorresas, voltade á eufonía
dos nomes anterigos, baril fidalguía:
iQue na nosa fala, de fina enxebreza,
de lene dozura, de egrexia nobreza,
do noso Valdeorras, benquerido lar,
os pobos e vilas volvamos nomear.

Castrapismo na sinaléptica da Coruña. Xaneiro, 2022

*eufonía: efecto agradable
ao oído*

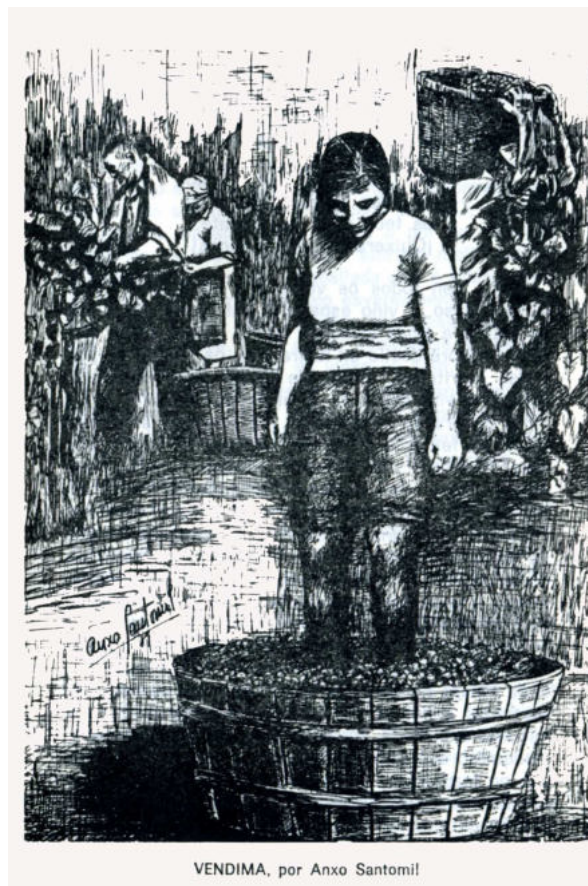
GABANZA DOS VIÑOS DE OURENSE CANTARENAS (DIONISIAS. CANTARENAS DO VIÑO)

22

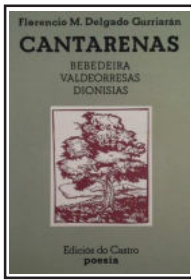
*A VALDEORRAS, terra nai de frol dos viños
ourensáns*

A terra de Ourense non se ve cortexada, como as outras terras da Galicia, polo xigante Atlántico, nin polo alterado Cantábrico; os seus penedos non coñecen o salgado bico das augas do mar, nin as súas árbores ouviron xamáis a conversa, riseira ou irritada, dos ventos do océano; os carreiros de espuma dos ronseles non lle levan novas do mundo. Mais non se laia delo. Privada do mar das augas, os seus fillos souberon brindarlle outro mar mellor: o dionisiaco mar das cepeiras, que asolaga os seu máis farturentos vales e con el os acios e máis o viño, o «bonum vinum» que aleda o corazón dos homes.

...

VENDIMA, por Anxo Santomi!

SAGA DO RÍO PÁNDIGO

CANTARENAS

(DIONISIAS. CANTARENAS DO VIÑO)

23

A Don Baldomero García Fernández, admirado berciano e valdeorrés, con agarimo.

Nado en terras de León
o río Sil, pandigueiro
como mozo das festas,
camiña polo Bierzo
libando o bo «clarete»
daqueles viñedos.
Sempre cabo das vides
percorre o seu vieiro,
a folgar nos relanzos,
a choutar nos laxedos.
mais, ouvindo a chamada
da Viura e do Godello
que o mel dos acios brindan
no veigal solleiro
e ricaz dos «Xigurros»,
o Sil, vindimarego,
a súa terra abandona,
pasa a fronteira por camiño esgrevio
e, ao chegar a Valdeorras,
namorado do Val, faise galego.

pandigueiro: *divertido, gracioso*

relanzo: *parte dun río onde a auga vai máis lenta ou se detén*

choutar: *saltar*

solleiro: *con moito sol*

esgrevio *escabroso*

Percorre, afouto, terras
de frondosos bacelos
criadoiros de mostos
consolo dos sedentos.
Acaróbase ao Miño
para xuntos, ruar no mesmo rueiro;
a «espora», en Ribadavia
con Sousón e Verdello;
no Rosal, de Caíño,
o grolo derradeiro...
¡E a xolda dos compadres
mergúllase no Océano!

.....
Saga do Sil enófilo,
inquedo e pandigueiro.

acaróbase: achégase

bacelos: videiras novas

enófilo: que lle gusta o viño

«HOME PEQUENO - FOL DE VENENO» O SOÑO DO GUIEIRO

24

Fuco, Fuquiño
pequerrechiño,
de homes refugallo,
selso do feixismo.

Cativo de corpo,
cativo da alma,
encrenque boneco,
ditador «liñaza».

Alacrán con mando,
sapo con estrelas,
arañón con cruces,
cobra pezoñenta.

Morcego da noite,
verme dos cadavres,
piollo que estoupa
enchento de sangue.

Fuco, Fuquiño
pequerrechiño:
nas nádegas do «Iler»
puxeche o fuciño.

E, ao «Buche pallaso»,
tamén llas bicaches,
para que te fixeran
o que ti soñaches.

...

AS CABALGADAS DE FARRUCÓN FARRUQUIÑO **25** O SOÑO DO GUIEIRO

-Ai, Farrucón,
Farruquín, Farruquiño:
¿como ficaches tan pequeniño?
-Fiquei pequeniño
porque non medrei,
máis, sendo cativo, a moi alto cheguei.
-E sendo pequeno
por puco medrar:
¿como chegaches a ser xeneral?
-De certo, non sei,
cousas do de Arriba,
que en min se fixou cando fun a Melilla;
cousas do de Arriba,
cousas de El Señor,
que, en min se fixou para salvar a nación.
-¿Cousas do de Arriba?
Non, Farruco, non,
igrazas, dalle, ao demo que tomba avións!
Se outros non morreran,
ti aí non chegaras
e en «lindo cadete» para sempre ficaras.
-Ai Farrucón,
Farruquín, Farruquiño
¡Como ficaches tan pequeniño!

...

CELSO EMILIO FERREIRO O SOÑO DO GUIEIRO

26

Ai qué soa ficou «María Soliña»,
ai que triste a chorar na soidade,
ai que triste a xemer, que señaardade,
qué mágoa dela e da Terra túa e miña.

Qué dor porque te fuches, fera espiña
nos corazóns chantada, meu confrade,
corazóns a sangrar pola crueldade
do gume inexorable da fouciña.

Por ti chora a «María» abandonada,
por ti chora o «Buxán» esfarrapado,
Celso Emilio Ferreiro, poeta noso.

Por ti chora a Galiza malfadada
e por ti chora o pobo laceirado...
Por ti, Poeta, «Bo e Xeneroso».

CELSO EMILIO FERREIRO

FLORENCIO MANUEL DELGADO GURRIARÁN
Guadalaxara, Nova Galiza, outono do 1979

gume: bordo dun instrumento cortante

confrade: membro dunha confraría

señaardade: sentimento provocado por estar só

O GALEGO... O SOÑO DO GUIEIRO

27

O galego é un home que envexa aos macacos,
o galego é un cisne que quere ser pato,
o galego é unha águia, que imita aos morcegos
para minimizarse, sendo sobranceiro.
Tendo fala prócer, tatexa en castrapo;
de egrexia liñaxe, anda a ser criado;
era circio e rexo, hoxe é brando, é mol,
doente de abulia, desleixo e langor.
o seu non reclama, aínda deixa agora
que a reo o gobernen as xentes de afora;
non ten nunca arelas de ser, do seu dono,
sempre mergullado nun sono sen soños.

ilgnora que compre non ser «miñaxoia»,
pois a liberdade non a dan de esmola!

Guadalaxara, Nova Galiza, 1979

Praza da Quintana,
Santiago de Compostela

***prócer:** personaxe de gran
relevo social*

***circio:** recto e xusto*

***langor:** falta de vigor e
enerxía*

A SALVE

CANCIONEIRO DA LOITA GALEGA 28

¡Salve!

Branca, branquiña, branqueira,
alta bandeira galega:
branca como unha pombiña,
azul, coma o mar da Terra.

Branca é a espuma do mar,
branca é a cor da pureza;
por eso es ti tamén branca,
¡salve,
miña bandeira galega!

Galiza a do ceio azul,
do mar azul rodeada;
por iso ti es azul,
azul, azul, azulada,
¡salve,
bandeira da Patria amada!

Deixa que os iñorantes
digan de ti o que queiran,
do Rei Breogán os fillos
sempre ollarán nesa enseña,
azul e branca bandeira,
o rexurdir vistorioso
da nosa Patria Galega.
¡Salve Bandeira!

R.MIÑO.

SAÍDA

POESÍA INGLESA E FRANCESA

29

Un paquebote na súa caldeira
Queima as cadeas que a terra o avencellan.

Mil emigrantes que van no vapor
Non teñen máis que un pequeno acordeón.

Na áncora presa vai unha serea
E por se ceibare o corpo estordega.

Cando volta ás augas vai tan alritada
Quen non se decata de que está magoada.

Meirande se fixo a voz do Océano
E os desexos todos se transparentaron.

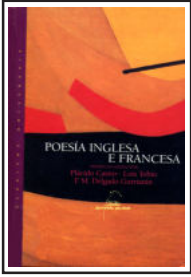
Voan as gaivotas, como se quixeran
Turrar do navío para lonxe da terra.

Ás apalpadelas vai saíndo ao mar
Porque ten os ollos ceguiños de sal.

A arela que temos doutros continentes
Rube polo mastro paseniñamente.

Tradución, realizada por Florencio M.
Delgado Gurriarán do poema «*Départ*»,
de Jules Supervieille.

CHOIVA POESÍA INGLESA E FRANCESA

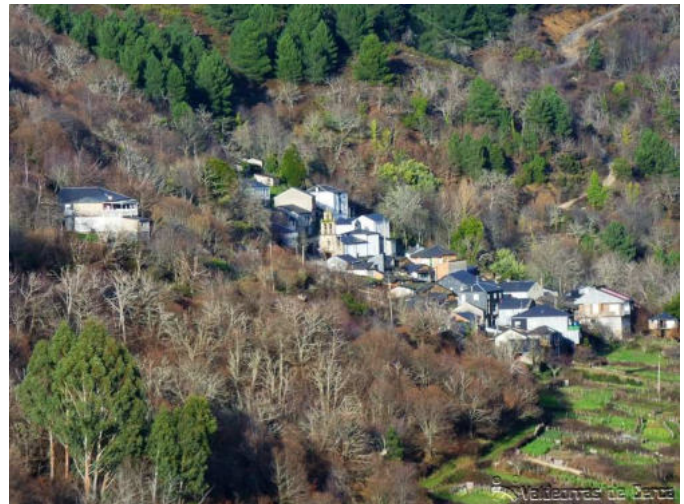
30

Chora o meu corazón
E na vila a chover;
¿Que estraño esmorecer
Sente o meu corazón?

Nos tellados, a choiva,
Canta un canto teimoso
Pró corazón saudoso,
¡Doce canto o da choiva!

¿Por que te queixas, di,
Corazón magoado?
Se non es traizoado...
¿Por que te queixas?, di.

Mais non aturo a dor
Que me causa o ignorar,
Que sen querer nin odiar
Sinta tan forte dor.

Tradución, realizada por Florencio M.
Delgado Gurriarán do poema «*Pluie*», de
Paul Verlaine.